

Wyrok z dnia 6 września 2006 r.

III UK 48/06

Przy ustaleniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagradzaniu nie przewidują ich zmniejszenia za okres pobierania zasiłku chorobowego (art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 31, poz. 267 ze zm.), co w odniesieniu do nagród oznacza, że można wyłączyć je z podstawy wymiaru zasiłku chorobowego dopiero po podjęciu decyzji o ich przyznaniu w okresie zasiłkowym oraz faktycznym wypłaceniu obok i niezależnie od uzyskanych świadczeń chorobowych.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Zbigniew Hajn, Zbigniew Myszka (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 6 września 2006 r. sprawy z odwołania Józefa S. Przedsiębiorstwo Budowlano Usługowe S.-P. s.j. w S. oraz ubezpieczonego Józefa D. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w R., o zasiłek chorobowy - wysokość świadczenia, na skutek skargi kasacyjnej ubezpieczonego Józefa D. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle z dnia 15 grudnia 2005 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle wyrokiem z dnia 15 grudnia 2005 r. oddalił apelację Józefa S. - Przedsiębiorstwa Budowlano-Usługowego „S.-P.” s.j. w S. i Józefa D. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyśle z dnia 15 września 2005 r., wydanego w

sprawie z odwołania obu wnioskodawców przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o zasiłek chorobowy - wysokość świadczenia, którym Sąd pierwszej instancji: umorzył postępowanie co do decyzji organu rentowego z dnia 14 lutego 2003 r.; oddalił odwołania wnioskodawców od decyzji zamiennej organu rentowego z dnia 14 stycznia 2005 r.; zasądził od wnioskodawcy Józefa S. - PBU „S.-P.” s.j. w S. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego; zasądził od Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego w Przemyślu na rzecz Kancelarii Adwokackiej Mirosława L. w P. kwotę 60 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, a wnioskodawcy Józefa D. nie obciążył kosztami zastępstwa procesowego organu rentowego.

W sprawie tej ustalono, że wnioskodawca Józef D. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w PBU „S.-P.” (powoływanym dalej jako Spółka) od dnia 10 sierpnia 2000 r. do dnia 30 sierpnia 2001 r. na podstawie umowy o pracę na czas określony, w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku operatora koparki, za minimalnym wynagrodzeniem plus premia uznaniowa, którą w wysokości 2.000 zł oraz 2.500 zł wnioskodawca otrzymał za sierpień i wrzesień 2000 r. W okresie zatrudnienia wnioskodawca chorował: od 18 października 2000 r. do 19 listopada 2000 r., od 8 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r., od 21 marca 2001 r. do 2 lipca 2001 r. i od 9 lipca 2001 r. do 7 sierpnia 2001 r. Za czas niezdolności do pracy wypłacono mu najpierw wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy (za okresy: od 18 października 2000 r. do 19 listopada 2000 r., od 8 grudnia 2000 r. do 9 grudnia 2000 r. i od 21 marca 2001 r. do 24 kwietnia 2004 r.), a następnie zasiłek chorobowy (za okresy: od 10 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r., od 25 kwietnia 2001 r. do 2 lipca 2001 r. i od 9 lipca 2001 r. do 7 sierpnia 2001 r.). Do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego płatnik składek przyjął wynagrodzenie za miesiąc sierpień 2000 r. w kwocie 700 zł brutto plus premię uznaniową w kwocie 2.000 zł oraz wynagrodzenie za miesiąc wrzesień 2000 r. w kwocie 760 zł brutto oraz premię uznaniową w kwocie 2.500 zł. Spółka cywilna Przedsiębiorstwo Budowlano - Usługowe „S.-P.” z siedzibą w S. została wpisana z dniem 1 kwietnia 2002 r. do Krajowego Rejestru Sądowego - Rejestru Przedsiębiorców i zmieniła status na spółkę jawną. W Spółce od dnia 30 maja 1996 r. obowiązuje regulamin wynagradzania, który był dwukrotnie zmieniany aneksami: Nr 1 z dnia 2 stycznia 1999 r. oraz Nr 2 z dnia 15 kwietnia 1999 r. Dodatkowo w Spółce z dniem 2 stycznia 1999 r. ustalone zostały zasady przyznawania nagród uznaniowych.

W wyniku kontroli przeprowadzonej w dniach od 11 marca 2002 r. do 12 lipca 2002 r. ustalono, że płatnik PBU „S.-P.” dokonał nieuzasadnionych wypłat zasiłków z

ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa za okres od stycznia 1999 r. do kwietnia 2002 r. w łącznej kwocie ponad 1.051.348,47 zł. Wyliczając nadpłatę kontrolerzy ZUS kierowali się tym, że dokumentacja finansowo-płacowa unieвозмоżliwiała jednoznaczne stwierdzenie za jakie okresy przysługiwały premie czy nagrody, w jakim okresie funkcjonowały te składniki wynagrodzenia i w jakim terminie były wypłacane. Wskazali ponadto, że w przedłożonej dokumentacji płatnika istnieją rozbieżności co do nazwy tych składników płacowych, które na listach płac określano w części umów o pracę jako premie uznaniowe, a w części jako nagrody uznaniowe. Świadczenia te były przyznawane przez pracodawcę według własnego uznania, gdyż w regulaminie wynagradzania brak jest zasad jego przyznawania, a zatem, zdaniem kontrolujących, były to nagrody, a nie jak nazywał to płatnik - premie uznaniowe. Przyznawane w PBU „S.-P.” nagrody - premie były bowiem przyznawane tylko niektórym pracownikom i w różnych wysokościach. Wysokość przyznanych świadczeń stanowiła w większości wypadków wielokrotność pobieranego przez pracownika wynagrodzenia zasadniczego, przyznawane były głównie pracownikom, którzy następnie korzystali ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Kontrole przeprowadzone w 2002 r. przez Urząd Skarbowy w P., Państwową Inspekcję Pracy i Urząd Kontroli Skarbowej w R. nie wykazały uchybień w PBU „S.-P.”. Decyzją z dnia 5 lipca 2002 r. organ rentowy stwierdził, iż wnioskodawca Józef D. nie podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia w firmie Józefa S. PBU „S.-P.” w okresie od dnia 10 sierpnia 2000 r. do dnia 30 sierpnia 2001 r. W uzasadnieniu organ rentowy uznał, że wynagrodzenie z jednego miesiąca, brane pod uwagę przy ustalaniu wymiaru świadczeń z ubezpieczenia społecznego z powodu choroby z uwagi na krótki okres zatrudnienia przed zachorowaniem (tj. w dniu 18 października 2000 r.), na które składała się pensja zasadnicza w kwocie 700 zł brutto oraz premia uznaniowa w wysokości 2.500 zł brutto, zostało drastycznie zawyżone w stosunku do wynagrodzeń pracowników, którzy nie korzystali ze zwolnień lekarskich. W konsekwencji organ rentowy przyjął, że umowa o pracę z wnioskodawcą była zawarta dla pozorów i jest z tego powodu nieważna.

Jednakże Sąd Okręgowy w Krośnie-Ośrodek Zamiejscowy w Przemyśle wyrokiem z dnia 15 listopada 2004 r. [...] uwzględnił odwołania obu wnioskodawców od tej decyzji i zmienił ją w ten sposób, że ustalił, iż Józef D. podlegał ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę u Józefa S. - PBU „S.-P.” w okresie od 10 sierpnia 2000 r. do 30 sierpnia 2001 r.

Równocześnie z tym postępowaniem przed Sądem Rejonowym w Przemyślu [...] zawisła sprawa z odwołania ubezpieczonego oraz płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w P. z dnia 14 lutego 2003 r. o zasiłek chorobowy. W decyzji tej stwierdzono, iż wnioskodawca Józef S. dokonał na rzecz Józefa D. bezpodstawnej wypłaty zasiłku chorobowego za okres od 10 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r. oraz od 25 kwietnia do 2 lipca 2001 r. i od 9 lipca do 7 sierpnia 2001 r. w kwocie 14.962,40 zł brutto. Nie uznano wypłaconych Józefowi D. i rozliczonych na poczet składek wyżej wymienionych kwot zasiłków, zobowiązując płatnika składek do stosownej korekty dokumentacji rozliczeniowej oraz opłacenia zaległości z tytułu składek. Postępowanie to zostało zawieszono do czasu prawomocnego zakończenia sprawy przed Sądem Okręgowym w Przemyślu o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia.

W związku z prawomocnym zakończeniem postępowania przed Sądem Okręgowym w Krośnie-Ośrodkiem Zamiejscowym w Przemyślu w sprawie o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia, organ rentowy wydał decyzję „zamienną” z dnia 14 stycznia 2005 r., w której odmówił Józefowi D. prawa do uwzględnienia „premii uznaniowej” w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego za okresy: od 10 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r.; od 25 kwietnia do 2 lipca 2001 r. i od 9 lipca do 7 sierpnia 2001 r. i przyznał mu prawo do zasiłku chorobowego za wskazane okresy odpowiednio w wysokości 333,74 zł brutto (naliczonego od podstawy wymiaru zasiłku w kwocie 569,03 zł), 478,20 zł brutto (naliczonego od podstawy wymiaru - 617,80 zł) oraz 456,84 zł brutto (naliczonego od podstawy wymiaru - 624,23 zł); a ponadto uznał wypłacony przez płatnika składek zasiłek chorobowy za okres od 10 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r. w kwocie 1.564,89 zł brutto; za okres od 25 kwietnia do 2 lipca 2001 r. w kwocie 1.204,39 zł brutto oraz za okres od 9 lipca do 7 sierpnia 2001 r. w kwocie 499,50 zł brutto. Ponadto decyzją tą organ rentowy uznał za bezpodstawną wypłatę zasiłku chorobowego za wskazane wyżej okresy odpowiednio w kwotach: 5.028,11 zł brutto, 4.858,61 zł brutto i 1.806,90 zł brutto, będąca wynikiem bezpodstawnego włączenia do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego „premii uznaniowej” oraz zobowiązał płatnika składek do złożenia dokumentów rozliczeniowych korygujących oraz opłaty powstałej zaległości z tytułu składek wraz z należnymi odsetkami za zwłokę.

Uzasadniając swoje stanowisko organ rentowy powołał się na interes społeczny i słuszny interes strony, wskazując, że na skutek prawomocnego wyroku sądowe-

go w sprawie Józefa D. doszło do zmiany okoliczności faktycznych, które zadecydowały o konieczności zmiany wydanych poprzednio decyzji: z dnia 5 lipca 2002 r. oraz z dnia 14 lutego 2003 r., w trybie art. 180 § 1 k.p.a. w związku z art. 154 § 1-2 k.p.a. Akceptując fakt zatrudnienia w Spółce, organ rentowy stwierdził, że ubezpieczony pracownik ma prawo do zasiłku chorobowego z racji niezdolności do pracy, ale w niższej wysokości niż to przyjął jego pracodawca. Wliczenie „premiu uznaniowej” do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego znacznie ją zawyżyło, co z kolei spowodowało zawyżenie wypłaconych i rozliczonych zasiłków. Organ rentowy uznał, że wliczenie „premiu uznaniowej” do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego było nieuzasadnione, gdyż zgodnie z regulaminem wynagradzania obowiązującym u pracodawcy ubezpieczonego, to świadczenie uznaniowe nie podlegało zmniejszeniu za czas usprawiedliwionej nieobecności w pracy, skoro o zmniejszeniu lub całkowitym zawieszeniu jego wypłaty decydował samodzielnie pracodawca. Również żaden z aneksów do regulaminu wynagradzania nie określał zasad przyznawania premii. Regulacje w tym zakresie po raz pierwszy pojawiły się dopiero w aneksie Nr 3 z dnia 16 grudnia 2002 r., który nie miał zastosowania w sprawie wnioskodawcy. W tej sytuacji i wobec brzmienia art. 41 ust. 1-3 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa zasiłkowa lub ustawa), do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego należało przyjąć wynagrodzenie za wrzesień 2000 r. w kwocie 700 zł brutto pomniejszone o kwotę składek na ubezpieczenie społeczne bez uwzględnienia „premiu uznaniowej”.

Na skutek odwołania wnioskodawców od tej decyzji w Sądzie Rejonowym w Przemyślu została zarejestrowana kolejna sprawa [...]. Równocześnie postanowieniem z dnia 1 marca 2005 r., uwzględniając żądanie organu rentowego, Sąd podjął zawieszone postępowanie w sprawie [...]. W związku z tym sprawa z odwołania od decyzji z dnia 14 lutego 2003 r. otrzymała nową sygnaturę akt [...] i na mocy zarządzenia Sądu Rejonowego z dnia 1 marca 2005 r., wydanego w trybie art. 219 k.p.c., połączono ją do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą [...] dotyczącą odwołania od decyzji z dnia 14 stycznia 2005 r.

Kwestionując decyzję „zamienną” z dnia 14 stycznia 2005 r. wnioskodawcy domagali się jej „uchylenia” i umorzenia postępowania oraz zasądzenia kosztów postępowania, ewentualnie zmiany tej decyzji przez ustalenie, że w rozpoznawanej sprawie nie nastąpiła nadpłata świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Wnioskodawcy

podnieśli, że zgodnie z art. 41 ustawy zasiłkowej do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego można było wliczyć premie i nagrody, od których wyliczano podstawę wymiaru składek ubezpieczeniowych. Wbrew stanowisku organu rentowego w Spółce ustalono zasady pomniejszania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy. Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań, wskazując, że wypłata premii uznaniowej przysługującej wnioskodawcy dokonywana była na podstawie regulaminu wynagradzania, zgodnie z którym premia uznaniowa przysługiwała według uznania pracodawcy. Podkreślił też, że możliwość przyznawania i zasady wypłaty premii dla zatrudnionych pracowników pojawiła się po raz pierwszy w regulaminie wynagradzania z dnia 16 grudnia 2002 r., który obowiązuje w Spółce od dnia 1 stycznia 2003 r. (aneks Nr 3). Stąd do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego Józefa D. należało przyjąć jedynie wynagrodzenie za wrzesień 2000 r. w kwocie 700 zł bez przyznanej mu wówczas premii.

Sąd Rejonowy w Przemyślu wyrokiem z dnia 15 września 2005 r. umorzył postępowanie co do decyzji ZUS Oddział w P. z dnia 14 lutego 2003 r. oraz oddalił odwołania wnioskodawców od decyzji „zamiennej” organu rentowego z dnia 14 stycznia 2005 r.

W tak ustalonych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, którego wyrok uznał za trafny i odpowiadający prawu. Zgodził się w szczególności z dokonaną przez Sąd Rejonowy oceną kwestii będącej istotą sporu w rozpoznawanej sprawie, a mianowicie sposobu ustalania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, a zwłaszcza składników wynagrodzenia, które mogą być uwzględnione przy obliczaniu tej podstawy w rozumieniu art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej w związku z art. 77² k.p., a konkretnie co do niezasadności wliczenia do tej podstawy premii uznaniowej wypłaconej wnioskodawcy w sierpniu, jak i we wrześniu 2000 r. Na podstawie przepisów art. 36 ust. 1-3, art. 38, art. 41 ust. 1, art. 42 ust. 1 w związku z art. 3 pkt 3 ustawy zasiłkowej oraz art. 20 ust. 1-2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137 poz. 887 ze zm., powoływanej dalej jako ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych), Sąd ten uznał, że ustalając podstawę wymiaru zasiłku chorobowego wlicza się do niej także premie, nagrody i inne składniki przysługujące stale pracownikom za okresy miesięczne - w kwocie wypłaconej pracownikowi za miesiące kalendarzowe, z których wynagrodzenie przyjmuje się do ustalenia podstawy wymiaru zasiłku. Odnośnie do premii przyznanej wnioskodawcy w rozpoznawanej sprawie Sąd stwierdził natomiast, że brak było podstaw do wliczenia jej do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego ze

względu na jej uznaniowy charakter oraz to, że nie była ona stałym składnikiem wynagrodzenia w świetle powołanych przepisów oraz w związku z regulacjami płacowymi obowiązującymi w zakładzie pracy wnioskodawcy. Zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagrodzeniu nie przewidują zmniejszania ich za okres pobierania zasiłku. Natomiast z regulaminu wynagradzania (§ 5), w brzmieniu obowiązującym od dnia 2 stycznia 1999 r., wynikało, że „pracodawca ma prawo do przyznawania indywidualnych miesięcznych nagród dla poszczególnych pracowników według swego uznania. Decyzję o zastosowaniu określonej formy wynagradzania podejmie pracodawca”. Z kolei w § 5 (w brzmieniu obowiązującym od dnia 15 kwietnia 1999 r.) zmieniono ten przepis, przyjmując, że „pracodawca ma prawo do przyznawania indywidualnych miesięcznych nagród dla poszczególnych pracowników według swego uznania (pkt 1)”, a „wyплаты nagród o których mowa w pkt 1 nin. paragrafu, ulegają zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu za okres pobierania przez pracowników wynagrodzenia za czas choroby, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, zasiłku macierzyńskiego i zasiłku opiekuńczego oraz innych okresów w których pracownik nie świadczył pracy (pkt 2). O wysokości zmniejszenia lub całkowitemu zawieszeniu wypłaty ww. nagród decyduje samodzielnie pracodawca”. Natomiast w § 10 pkt 5d postanowiono, że „w razie przyznania pieniężnej premii uznaniowej dokonuje się jej wypłaty w terminie wypłaty wynagrodzenia za dany miesiąc”. Zatem nagrody i premie przewidziane w przepisach płacowych wnioskodawcy miały charakter wyłącznie uznaniowy i nie mogły być utożsamiane z premią regulaminową. Jedynie termin wypłaty przyznanej już premii uregulowano ściśle, jak w cytowanym § 10 pkt 5d. Zasady przyznawania premii, ich wysokość, częstotliwość i zakres wypłaty zostały w całości pozostawione do swobodnego uznania pracodawcy. Sąd Okręgowy podkreślił, że okoliczność wprowadzenia do przepisów płacowych nowego § 5 pkt 2 regulaminu wynagradzania nie zmienia tego, iż ewentualne zmniejszenie czy całkowite zawieszenie wypłaty nagród za okres - między innymi - pobierania zasiłku chorobowego pozostawiono do swobodnego uznania pracodawcy, nie określając w ogóle zasad tego zmniejszania. Takie sformułowanie powoduje więc, że nie można wykluczyć wypłaty nagród choćby w części także za okresy usprawiedliwionej nieobecności w pracy. W rezultacie, pomimo tego że Józef D. otrzymał premię za dwa miesiące pracy, to nie mogła być ona wliczona do pod-

stawy wymiaru zasiłku chorobowego. Zdaniem Sądu, do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i macierzyńskiego przyjmuje się tylko takie premie, których warunki uzyskania określają wewnętrzzakładowe regulacje płacowe i to pod warunkiem, że przewidują one pomniejszenie premii za czas zwolnienia lekarskiego. Pomniejszenie lub zawieszenie premii uzależnione od uznania pracodawcy „skutkuje natomiast przyjęciem” przy obliczaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego zasady z art. 41 ust. 1 wspomnianej ustawy. Dlatego też Sąd pierwszej instancji zasadnie przyjął, że wnioskodawca ma prawo do zasiłku chorobowego za okresy od 10 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r., od 25 kwietnia 2001 r. do 2 lipca 2001 r. i od 9 lipca 2001 r. do 7 sierpnia 2001 r. naliczonego od podstawy wymiaru zasiłku w kwocie 700 zł, a dla zasiłków przysługujących od dnia 1 stycznia 2001 r. od podstawy w kwocie 760 zł brutto, bez uwzględnienia nagrody uznaniowej.

Sąd drugiej instancji uznał za bezzasadne zarzuty wnioskodawców o gorszej sytuacji pracowników firm, w których nie ma regulaminów pracy i wynagradzania. Nie ma bowiem żadnych przeszkód, aby pracownicy ci mieli zagwarantowane prawo do stałej premii, w wysokości określonej wprost w umowie o pracę. Wówczas premia czy nagroda, jako stały element pensji, powinna podlegać wliczeniu do podstawy wymiaru, także zasiłku chorobowego. Ponadto wyjaśnienie pojęć związanych z wynagrodzeniem pracownika powinno być dokonane w oparciu o przepisy zarówno ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, o podatku dochodowym, jak i ustawy zasiłkowej, co oznacza, że definicje „wynagrodzenia”, „przychodu” i „świadczeń pieniężnych” mają w rozpoznawanej sprawie jedynie znaczenie pomocnicze, a w pierwszym rzędzie należy bowiem stosować przepis art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, w którym ustawodawca posługuje się terminem „składniki wynagrodzenia”. Takimi składnikami w rozpoznawanej sprawie są pensja zasadnicza i nagroda uznaniowa, które zagwarantowano ubezpieczonemu Józefowi D. O tym, że ustawodawca odnosi ten przepis do premii i nagród świadczy też treść przepisu art. 42 ust. 1 ustawy. Wobec tego dywagacje, co jeszcze może być składnikiem wynagrodzenia, nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca Józef D. powołał się na naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w szczególności: 1) art. 41 ust. 1 i art. 36 ust. 1 ustawy zasiłkowej w związku z § 5 pkt 2 regulaminu wynagradzania obowiązującymi w Spółce od dnia 15 kwietnia 1999 r., przez przyjęcie, że przepisy o wynagradzaniu nie przewidują zmniejszania premii i nagrody

za okres pobierania świadczenia chorobowego, 2) art. 3 pkt 3 w związku z art. 36 ustawy zasiłkowej, przez jego niezastosowanie, polegające na błędnym zdefiniowaniu wynagrodzenia i błędnym ustaleniu przychodu pracownika, co miało istotne znaczenie przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń z ubezpieczenia społecznego i było sprzeczne z umową o pracę, 3) pominięcie w całości rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. Nr 161, poz. 1106), przez jego niezastosowanie polegające na błędnym przyjęciu, że wypłacona premia miesięczna, nie stanowiła składnika podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz nie była przychodem w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, osiąganym przez pracownika u pracodawcy z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z zastrzeżeniem art. 18 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i § 2 tego rozporządzenia, „którego nie można wykluczyć z podstawy wymiaru składek, która jest zarazem podstawą wymiaru świadczeń z tego ubezpieczenia”, 4) art. 38 ust. 1 ustawy zasiłkowej, przez jego niezastosowanie, polegające na błędnym ustaleniu przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, a w konsekwencji na błędnym ustaleniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego.

Skarżący zarzucił także naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności: 1) art. 316 § 1 k.p.c., poprzez niewzięcie za podstawę rozstrzygnięcia istniejącego stanu prawnego w zakresie wynikającym z art. 3 pkt 3 w związku z art. 36 ustawy zasiłkowej oraz w związku z art. 20 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którymi podstawę wymiaru świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi podstawa wymiaru składek na to ubezpieczenie, 2) art. 233 § 1 k.p.c., przez ustalenie niezgodnie ze stanem faktycznym i wbrew zasadom logicznego rozumowania, że wszystkim pracownikom Spółki przysługiwało wyłącznie wynagrodzenie w wysokości najniższego wynagrodzenia obowiązującego w danym okresie.

Jako okoliczności uzasadniające rozpoznanie skargi skarżący wskazał na istnienie potrzeby rozstrzygnięcia kwestii wliczania lub niewliczania premii uznaniowej do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego na tle rozbieżnych stanowisk orzecznictwa. Rozstrzygnięcia wymaga, czy „nadal aktualne” są wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 maja 2005 r. (III UK 33/05), stwierdzający, że „premia uznaniowa” nie jest wliczana do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego; czy wyrok z dnia 6 lipca 2005 r. (III UK 76/05), rozstrzygający, że nie jest istotne jak nazwano składnik wynagradzania,

ważne jest, aby stanowił on podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i był faktycznie wypłacony; a także, czy trafny jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie, z dnia 3 marca 1999 r., III AUa. 116/98 (OSA nr 2, poz.10), że podstawą wymiaru zasiłku chorobowego są składniki wynagrodzenia, od których przepisy regulujące te kwestię ustalają składki na ubezpieczenie społeczne. Zdaniem skarżącego, zaskarżony wyrok „jest przeciwnością powołanego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie”. Poważne wątpliwości budzi też zastosowanie art. 12 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, przez przyjęcie, iż premii oraz nagród nie uwzględnia się w podstawie ustalania wymiaru zasiłku chorobowego, co w sposób istotny jest sprzeczne z powołanym w skardze rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r., szczegółowo wyliczającym, które przychody pracownika są uwzględniane w podstawie wymiaru składek, a tym samym w podstawie ustalania wysokości zasiłku chorobowego. W ocenie skarżącego, poważne wątpliwości budzi również brak zastosowania art. 38 ust. 1 w związku z art. 36 ustawy zasiłkowej, wskutek błędnego ustalenia w zaskarżonym wyroku podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Dodatkowo skarżący wskazał na istnienie w rozpoznawanej sprawie zagadnienia prawnego, wyłonionego na tle poglądów prezentowanych przez Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku, sprowadzającego się do pytań: 1) czy art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej nakazuje wyłączenie z podstawy świadczeń z ubezpieczenia społecznego miesięcznej premii lub nagrody o charakterze uznaniowym, 2) czy w myśl art. 41 ust. 1 tej ustawy „należy rozróżniać premię regulaminową, uznaniową, wypłacaną stale, i w zależności od jej nazwy należy ją wliczać bądź wyłączać z podstawy świadczeń z ubezpieczenia społecznego wypłacanych za dany miesiąc”, 3) czy w związku z art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej nie stosuje się przepisu art. 47 ust. 1 w związku z art. 36 ust. 1 i art. 42 ust. 1 tej ustawy, stanowiących, iż premie, nagrody i inne składniki wynagrodzenia przysługujące za okresy miesięczne wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. W dalszej części skarga polemizuje z dokonaną przez Sąd Okręgowy interpretacją przepisów regulaminu wynagradzania obowiązującego w Spółce. Skarżący twierdzi, że przepisy te, wbrew stanowisku Sądu, przewidują zmniejszenie składnika wynagrodzenia, jakim jest premia czy nagroda, za okres pobierania zasiłku chorobowego w rozumieniu art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, wobec czego premię wypłaconą wnioskodawcy należało wliczyć do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Powołał się przy tym na pogląd wyrażony w wyroku z dnia 6 lipca 2005 r. (III UK 76/05), w którym Sąd Najwyższy dokonał wykładni art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej w związku z obowiązującymi w Spółce przepisami o wynagradzaniu. Wyrok ten w sposób wy-

czerpujący i jednoznaczny rozstrzygnął jak należy interpretować omawiany przepis, wskazując jednoznacznie jaki aspekt prawny należy przypisać temu składnikowi wynagrodzenia. Również w świetle innych wyroków Sądu Najwyższego, np. z dnia 11 maja 2005 r. (III UK 33/05), czy też z dnia 6 lipca 2005 r. (III UK 65/05), pogląd co do wliczania premii do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego jest niekwestionowany. Zatem de facto przedmiotem sporu jest to, czy premia została wypłacona faktycznie i w wysokości wykazanej w dokumentacji płacowej. Natomiast, „jedynym aspektem, przesądzającym zdaniem Sądu Okręgowego w Przemyślu, w wyroku z dnia 15.12.2005 r., III Ua 34/05 r. o wyłączeniu premii z podstawy wymiaru świadczeń, jest aspekt prawny tego składnika, że była to premia przyznawana oraz zmniejszana według uznania pracodawcy”. Tymczasem, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lipca 2005 r. (III UK 76/05), systemowa interpretacja przepisów określających podstawę wymiaru zasiłku chorobowego nie uzasadniała stanowiska Sądu Okręgowego w Przemyślu, że premii (uznaniowej lub regulaminowej) przyznać należy jakąś szczególnie ograniczoną rolę, tak jakby chodziło o jakiś szczególny składnik wynagradzania, który tylko wyjątkowo miałby być uwzględniany przy określaniu wymiaru zasiłku chorobowego. Przeciwno tezie o relatywnie słabszej pozycji premii uznaniowej w tym zakresie świadczy chociażby regulacja poszczególnych ustępów art. 42 ustawy zasiłkowej, w których określone zostały zasady wliczania do podstawy zasiłku chorobowego właśnie premii, nagród i innych składników wynagradzania. „Przepisy te, bez żadnej dyskryminacji (premier, nagrody) potwierdzają ich sytuację jako elementu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego podobną do innych składników wynagradzania, uwzględniają różnorodność takich świadczeń, które mogą przysługiwać za okresy miesięczne.” Należy przy tym podkreślić, że w każdym przypadku, odpowiednio do danej „okresowości” składnika wynagrodzenia, wlicza się do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego to, co zostało wypłacone z tytułu premii, nagrody (innego składnika) w przewidzianym do tego okresie. Podkreślenie to potwierdza w stosunku do premii (nagród) jednorodność zasadniczej konstrukcji podstawy wymiaru zasiłku chorobowego przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem w relacji do wynagrodzenia wypłacanego za określone okresy (art. 36 ust. 1-4 ustawy). Zdaniem skarżącego, na gruncie ogólnych - ale obejmujących także premie (nagrody) - zasad określania podstawy wymiaru zasiłku chorobowego istotne jest normatywne zdefiniowanie wynagrodzenia jako przychodu pracownika stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, po odliczeniu potrąconych przez pracodawcę składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz ubezpieczenie chorobowe (art. 3 pkt 3 ustawy). Z kolei ta podstawa - poprzez

odesłanie zawarte w art. 20 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - została normatywnie zdefiniowana w odniesieniu do pracowników w art. 18 ust. 1 i 2 tej ustawy jako przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 4 pkt 9). Sięgając zatem za wskazanymi odesłaniami do art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176) należy stwierdzić, że za wynagrodzenie wliczane do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego w rozumieniu art. 36 ust. 1 ustawy zasiłkowej, a w konsekwencji także jej art. 41, uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze, bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty, niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

W świetle powyższych rozważań, tak zwana premia uznaniowa, mimo że nie miała charakteru roszczeniowego, wchodziła w skład wynagrodzenia stanowiącego podstawę wymiaru zasiłku chorobowego, z jedynym istotnym - ze względu na rozważane zagadnienie - warunkiem, że w każdym przypadku w rachubę wchodzi tylko wynagrodzenie (w tym premia) wypłacone. Zgodnie bowiem z art. 36 ust. 1 ustawy zasiłkowej, podstawę wymiaru zasiłku chorobowego, przysługującego ubezpieczonemu będącemu pracownikiem, stanowi przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone za okres 12 miesięcy kalendarzowych poprzedzających miesiąc, w którym powstała niezdolność do pracy. „Nie przyczyna świadczenia (uznanie pracodawcy) lecz sytuacja świadczenia faktycznie wypłaconego ma tu prawne znaczenie”. W ocenie skarżącego, w rozpoznawanej sprawie należało mieć również na uwadze przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. ze względu na tożsamość definicji normatywnej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe oraz podstawy wymiaru zasiłku chorobowego. Przepis § 2 pkt 24 tego rozporządzenia ustanawia zasadę wyłączenia z podstawy wymiaru składek, a w konsekwencji także z podstawy wymiaru zasiłku, przychodów, do których pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania zasiłku, jeżeli są one wypłacane za okresy pobierania zasiłku na mocy postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu. Tak określone wyłączenie odpowiada istocie zasiłku chorobowego, który ma w określonym proporcjonalnie rozmiarze zastępować uzyskiwane wcześniej (przed niezdolnością do pracy z powodu choroby) wszystkiego rodzaju wypłaty pieniężne wynikające ze sto-

sunku pracy, a powyższa zasada „jest w pełni odpowiednia na gruncie interpretacji art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej”. Zdaniem skarżącego, zarówno w regulacji tego przepisu, jak i § 2 pkt 24 rozporządzenia chodzi o to samo, tj. o wyłączenie takich składników wynagrodzenia, które ze względu na ich podstawy w układzie zbiorowym pracy (przepisach o wynagradzaniu) mają być nadal wypłacane, niezależnie od pobierania zasiłku. Może to mieć miejsce np. w odniesieniu do tak zwanych stałych dodatków z tytułu określonego stanowiska (funkcji), z tytułu wykonywania pracy poza miejscem zamieszkania, określonego stażu, itp. Dodatkowo za tym, że przepis § 2 pkt 24 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w swym bezpośrednim brzmieniu i sensie wyraża istotę art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej przemawia to, że uzyskał on podane brzmienie już po wejściu w życie wspomnianej ustawy (§ 1 pkt 1 lit. A rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 września 2001 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, Dz.U. Nr 95, poz. 1043). Tymczasem w zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy nadał premii uznaniowej, z powodu jej charakteru prawnego, znaczenie składnika wynagrodzenia podlegającego wyłączeniu przy ustalaniu podstawy zasiłku chorobowego oraz przyjął niewłaściwą interpretację art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej przy pełnym braku ustalenia, czy składnik ten był podstawą wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne (chorobowe), czy składka obejmowała przedmiotowe wypłaty premii (uznaniowej), a także nie wyjaśnił, czy wnioskodawca otrzymywał premie w okresie pobierania zasiłku chorobowego.

Skarżący podważał również przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że obowiązujące w Spółce przepisy o wynagradzaniu nie określały zasad zmniejszania premii za okres choroby lub policzenia zasiłku, co - według niego - było gołosłowne i sprzeczne z zebrany materiał dowodowy. Postanowienie regulaminu, że o wysokości zmniejszenia lub całkowitemu zawieszeniu wypłaty premii (nagrody) decyduje samodzielnie pracodawca powinno być bowiem ocenione w kontekście zasad całego regulaminu, a także z uwzględnieniem zasad przyznawania nagród i premii stanowiących integralną część regulacji regulaminowej i wreszcie powinno uwzględniać rzeczywisty stan faktyczny - praktykę stosowania tych zasad regulaminowych. Regulamin wynagradzania obowiązujący w Spółce jasno i wyraźnie stanowił w § 5, że pracodawca ma prawo do przyznawania indywidualnych miesięcznych nagród poszczególnym pracownikom, a będące integralną jego częścią zasady przyznawania nagród i premii wyraźnie i jednoznacznie regulowały komu, kiedy i za co konkretne nagrody czy premie zostaną przyznane. Wypłaty nagród i premii ulegały zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu za okres pobierania przez

pracowników wynagrodzenia za czas choroby, zasiłku chorobowego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku wyrównawczego, zasiłku macierzyńskiego i zasiłku opiekuńczego oraz innych okresów, w których pracownik nie świadczył pracy. O wysokości zmniejszenia lub całkowitym zawieszeniu wypłaty tych nagród decyduje samodzielnie pracodawca. W połączeniu z obowiązującymi zasadami przyznawania nagród i przepisami o wynagradzaniu spełniony był ustawowy wymóg i warunek zmniejszania danego składnika, ponieważ obowiązywał jednoznaczny przepis, iż za czas choroby żadna premia czy nagroda nie przysługuje i nie może być przyznana ani wypłacona. Ponadto skarżący podniósł, że w zgromadzonym materiale nie ma dowodu, aby otrzymał nagrodę bądź premię za czas choroby. Ostatecznie skarżący wskazał, że żaden przepis nie wprowadza zastrzeżenia ani wymogu co do ustalenia, kto ma decydować o wysokości i o częstotliwości wypłaty premii, jak też nie miało żadnego znaczenia, czy premia ustalana była w określonej kwocie czy w określonym procencie. Żaden przepis nie wymagał również, aby należało formalizować rozpatrywanie zasadności przyznawania premii. Ustawodawca wymaga tylko, aby premia nie była wypłacana za czas choroby, a przepis art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej wprowadził po to, aby wyłączyć z podstawy wymiaru zasiłku chorobowego te składniki wynagrodzenia, które pracownik - zgodnie z wewnętrznymi przepisami o wynagradzaniu - zachowuje w okresie pobierania zasiłku. Jest to w pełni zrozumiałe, ponieważ przyjęcie odmiennego rozwiązania doprowadziłoby do podwójnego wypłacania tej samej należności. Natomiast z dokonanej przez organ rentowy oraz Sąd wykładni art. 41 ust. 1 ustawy, wynika, że wliczanie premii do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego i innych świadczeń z ubezpieczenia społecznego zależy od tego: kto decyduje o przyznaniu premii, czym spowodowana jest decyzja o przyznaniu premii, czy premia przyznana jest w kwocie czy procencie (nie wskazując faktycznie, które z rozwiązań byłoby ewentualnie akceptowalne i dlaczego) oraz od tego, jak premia była nazwana (uznaniowa, regulaminowa). Taka rozszerzająca wykładnia w sposób niezgodny z prawem pomija inne przepisy ustawy zasiłkowej (art. 47, 36 i 42) i rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r., co prowadziło do bezpodstawnego zmniejszenia kwoty wypłacanych świadczeń z ubezpieczenia społecznego (chorobowego) i pozbawienia ubezpieczonego nabytych przez niego praw materialnych, a płatnika składek naraża na odpowiedzialność kamą za rzekome nienależne wypłacenie i błędne naliczenie tych świadczeń. Tymczasem, zdaniem skarżącego, w świetle powołanych przepisów wymagane jest jedynie to, aby dany składnik wynagrodzenia spełniał kryteria definicji składnika wynagrodzenia (stanowił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe oraz ubezpieczenie chorobowe, a także podstawę naliczenia podatku dochodowego

zgodnie z art. 3 ustawy); dotyczył okresu, z którego ustala się podstawę wymiaru zasiłku chorobowego (art. 36, 41 i 42 ustawy) oraz nie był składnikiem wynagradzania, do którego pracownik zachowuje prawo w okresie pobierania wynagrodzenia za czas niezdolności do pracy, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego (w myśl postanowień układu zbiorowego pracy lub przepisów o wynagradzaniu) jeżeli jest on wypłacany za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku (art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej i § 2 ust. 1 pkt 24 rozporządzenia) W świetle powyższego, skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę zaskarżonej decyzji organu rentowego z dnia 14 stycznia 2005 r. przez ustalenie, że nie nastąpiła nadpłata zasiłku chorobowego Józefa D. w okresach: od 10 grudnia 2000 r. do 14 marca 2001 r. w kwocie 5.028,11 zł, od 25 kwietnia 2001 r. do 2 lipca 2001 r. w kwocie 4.858,61 zł oraz od 9 lipca 2001 r. do 7 sierpnia 2001 r. w kwocie 1.806,90 zł, względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Przemyślu do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona albowiem zaskarżony wyrok zapadł bez dostatecznego wyjaśnienia istotnych okoliczności spornych i potrzebnej oceny materiału dowodowego w sprawie, która nie dojrzała do wydania prawidłowego orzeczenia. Rację ma skarżący, który twierdzi, że dokonana przez Sąd Okręgowy wykładnia art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej budzi wątpliwości. Zgodnie z tym przepisem, przy ustalaniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagradzaniu nie przewidują zmniejszania ich za okres pobierania zasiłku. Już sama wymowa normatywna tego przepisu nie jest precyzyjna, ponieważ przy jego całościowej wykładni przyjmuje się, że chodzi nie tyle o „zmniejszenie” spornego składnika wynagrodzenia, ale o wyłączenie (pozbawienie) uprawnień do jego wypłacania w okresie pobierania zasiłku chorobowego, które jest kompensowane wliczeniem tego składnika płacowego do podstawy wymiaru zasiłku chorobowego, co przekłada się na wysokość tego świadczenia, uwzględniającą tylko utracone składniki wynagrodzenia za pracę, spowodowane niezdolnością ubezpieczonego do pracy wskutek choroby. Zasiłek chorobowy jest wypłacany od przychodów ze stosunku pracy, któ-

rych ubezpieczony nie uzyskuje w okresie zasiłkowym. Inaczej rzecz ujmując, celem zasiłku chorobowego jest kompensowanie tym świadczeniem z ubezpieczenia społecznego tylko tych składników wynagrodzenia, których pracownik nie uzyskuje w okresie nieświadczenia pracy wskutek niezdolności do pracy z powodu choroby. W konsekwencji pracownik niezdolny do pracy wskutek choroby, który w myśl postanowień układu zbiorowego pracy lub przepisów płacowych zachowuje prawo do wypłaty niektórych składników wynagrodzenia także w okresie pobierania zasiłku chorobowego, nie może uzyskać kolejnej rekompensaty („zasiłkowej”) przez uwzględnienie elementów wynagrodzenia, do których prawa nie utracił w okresie pobierania zasiłku chorobowego. Z powyższej regulacji wynika także to, że do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe, którą stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe (art. 20 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych), nie zalicza się tych składników wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w okresie pobierania wynagrodzenia chorobowego za czas niezdolności do pracy lub zasiłku chorobowego, macierzyńskiego, opiekuńczego, świadczenia rehabilitacyjnego, w myśl postanowień układów zbiorowych pracy lub przepisów o wynagradzaniu, jeżeli są one wypłacane za okres pobierania tego wynagrodzenia lub zasiłku (§ 2 pkt 24 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r.). Oznacza to w konsekwencji, że w podstawie wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się tylko tych składników wynagrodzenia, do których pracownik ma prawo w myśl postanowień układu zbiorowego pracy lub przepisów płacowych, a składniki te są wypłacane za okres pobierania tego zasiłku.

Przenosząc te uwagi na grunt rozpoznawanej sprawy, należy na wstępie podkreślić, że sporne indywidualne miesięczne nagrody wypłacane ubezpieczonemu według uznania pracodawcy jednoznacznie były świadczeniami (nagrodami) o charakterze uznaniowym, co świadczy o tym, że prawo do tych świadczeń kreowały dopiero konkretne decyzje pracodawcy o ich przyznaniu. Przed podjęciem konstytutywnej decyzji o przyznaniu świadczeń uznaniowych ze stosunku pracy nie miały one charakteru roszczeniowego, co oznacza, że pracownik nie nabywał do nich prawa podmiotowego w myśl zakładowych przepisów płacowych, ponieważ prawo takie kreowała dopiero konkretna decyzja pracodawcy o przyznaniu takiego świadczenia. Taka natura prawna elementów wynagrodzenia o charakterze uznaniowym nie pozostaje bez wpływu na wykładnię postanowień regulaminu wynagradzania obowiązujących u pracodawcy ubezpieczonego, które przewidywały, że wypłaty indywidualnych

miesięcznych nagród, które były przyznawane według uznania pracodawcy, ulegają zmniejszeniu lub całkowitemu zawieszeniu, między innymi, za okresy pobierania przez pracowników wynagrodzenia za czas choroby lub zasiłku chorobowego (§ 5 pkt 2 regulaminu wynagradzania z 30 maja 1996 r., w brzmieniu § 4 aneksu nr 2 z 15 kwietnia 1999 r.). Wprawdzie zdanie drugie tego postanowienia przewidywało, że „o wysokości zmniejszenia lub całkowitym zawieszeniu wypłaty w/w nagród decyduje samodzielnie pracodawca”, które to sformułowanie, według Sądu Okręgowego, świadczyło o tym, że „nie można wykluczyć wypłaty nagród choćby w części także za okresy usprawiedliwionej nieobecności w pracy”, to nie jest to wykładnia prawidłowa w powiązaniu z treścią art. 41 ust. 1 ustawy zasiłkowej, a to z następujących przyczyn. Przede wszystkim dlatego, że prawo pracownika do nabycia uznaniowego składnika wynagrodzenia za pracę mogła wykreować dopiero pozytywna decyzja pracodawcy przyznająca płacowe świadczenie uznaniowe, co oznacza, że bez takiej decyzji prawo takie w ogóle nie powstawało na gruncie zakładowych regulacji płacowych. Uznaniowy charakter prawny spornego świadczenia wyznaczał inny niż przyjęty przez Sąd Okręgowy kierunek interpretacji przepisu regulaminu wynagradzania o zależnych od pracodawcy możliwościach decydowania o wysokości zmniejszenia lub całkowitym zawieszeniu wypłaty spornych nagród uznaniowych, ponieważ takie decyzje, redukujące prawo do nagród uznaniowych, były uzależnione od wcześniejszego istnienia konstytutywnych decyzji o przyznaniu tych świadczeń w okresach pobierania wynagrodzenia lub zasiłku chorobowego, a w tym zakresie w sprawie nie ma żadnych ustaleń.

Ponadto przy ocenie dokonanej przez Sąd Apelacyjny wykładni spornego przepisu regulaminowego, który „nie wykluczał wypłaty spornych nagród choćby w części także za okresy usprawiedliwionej nieobecności w pracy”, nie można pomijać innych postanowień regulaminu wynagradzającego obowiązującego u pracodawcy ubezpieczonego, w szczególności tych, które recypowały kodeksowe reguły, że wynagrodzenie przysługuje wyłącznie za pracę wykonaną. Za czas niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią (§ 2 regulaminu wynagradzania w związku z art. 80 k.p). Ponadto z § 10 tego regulaminu wynikało, że za czas niezdolności do pracy wskutek choroby trwającej łącznie do 35 dni w roku kalendarzowym pracownik zachowywał prawo do wynagrodzenia chorobowego, a za dalszy okres takiej niezdolności do pracy pracownikowi przysługiwał zasiłek chorobowy na zasadach określonych w od-

rębnych przepisach. Łączna analiza tych przepisów regulaminu w żadnym razie nie uprawniała do wniosku, jakoby regulacje te nie wykluczały wypłaty spornych nagród uznaniowych w okresie pobierania zasiłku chorobowego, a w każdym razie wymaga to dokonania koniecznych ustaleń, a mianowicie czy pracodawca ubezpieczonego w tym okresie przyznawał i wypłacał mu tego rodzaju uznaniowe świadczenia. Powyższe prowadziło do wyrażenia poglądu, że przy ustaleniu podstawy wymiaru zasiłku chorobowego nie uwzględnia się składników wynagrodzenia, jeżeli postanowienia układów zbiorowych pracy lub przepisy o wynagradzaniu nie przewidują ich zmniejszenia (redukcji) za okres pobierania zasiłku chorobowego (art. 41 ust.1 ustawy zasiłkowej), co w odniesieniu do nagród uznaniowych oznacza, że takie składniki płacowe można wyłączyć z podstawy wymiaru zasiłku chorobowego dopiero po podjęciu decyzji o ich przyznaniu za okresy pobierania wynagrodzenia chorobowego lub zasiłku chorobowego oraz po ich faktycznym wypłaceniu obok i niezależnie od uzyskanych świadczeń chorobowych (§ 2 pkt 24 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r.). W razie niejasności lub wątpliwości dotyczących wykładni regulacji płacowych dotyczących legalności i zasadności uwzględniania uznaniowych świadczeń ze stosunku pracy przy ustaleniu podstawy wymiaru i wysokości zasiłku konieczne staje się dokonanie ustaleń faktycznych w zakresie rzeczywistego przyznania i wypłacenia nagród uznaniowych w okresie pobierania zasiłku chorobowego. Niezależnie bowiem od natury prawnej wypłaconej nagrody uznaniowej, która nie ma charakteru roszczeniowego tylko do czasu podjęcia decyzji kreującej (kształtującej) takie prawo podmiotowe, jest ona traktowana jako płacowy element wynagrodzenia (przychodu) ze stosunku pracy dla celów ustalenia wysokości podstawy i wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne oraz rentowe, a także ubezpieczenie chorobowe lub wypadkowe, co przekłada się na ustalenie podstawy wymiaru i wysokości zasiłku chorobowego, chyba że pracownik uzyskiwał takie świadczenie także w okresach nieświadczenia pracy z powodu choroby.

Skład orzekający Sądu Najwyższego miał na uwadze także złożone tło rozpatrywanej sprawy, która dotyczy ubezpieczonego zatrudnionego u pracodawcy, który wielokrotnie stosował praktyki zatrudniania za minimalnym wynagrodzeniem za pracę i deklarował wypłacanie wysokich świadczeń uznaniowych pracownikom, którzy - na ogół po niedługich okresach zatrudnienia - długoterminowo korzystali z wysokich świadczeń z ubezpieczenia społecznego, tyle że zweryfikowanie takiej praktyki z punktu widzenia prawa do zasiłku chorobowego w określonej wysokości lub

zobowiązania ubezpieczonego do zwrotu części pobranych zasiłków chorobowych jako świadczeń zawyżonych (nienależnych), nie może odbyć się bez zbadania tego, czy sporne nagrody uznaniowe zostały rzeczywiście wypłacone, czy tylko były deklarowane, między innymi, dla celów uzyskania wyższych świadczeń zasiłkowych, jako skutek opłacenia wyłącznie składki od tego rodzaju przychodów ze stosunku pracy. Takie procedury dowodowe są możliwe chociażby przez zbadanie dokumentacji podatkowej ze spornego okresu, która pozwalałaby ocenić, czy przychody z nagród uznaniowych były ujęte w deklaracjach i zeznaniach podatkowych ubezpieczonego. Wyjaśnienie istotnych okoliczności dotyczących tych świadczeń mogą zmierzać do ewentualnego zweryfikowania uprawnień chorobowych ubezpieczonego tylko w razie ustalenia pozornego charakteru lub fikcyjności dokonywanych wypłat nagród uznaniowych wyłącznie ze względu na dążenie do uzyskania zawyżonego zasiłku chorobowego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy wyrokował jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c.

=====